

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס

יצירה יהודית בת זמננו

ד"ר אליה ברטלן תולדות ישראל ויהדות זמננו

11977-01

Contemporary Jewish Art

שיעור, _____	סוג הקורס:
2 נ"ז	היקף נ"ז:
תשפ"ז	שנת לימודים:
ב _____	סמסטר:
ב 16:00-18:00	יום ושעה
בתיאום מראש _____	שעת קבלה:
_____	מייל מרצה:
_____	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

קורס זה עוסק בייצוגים חזותיים של אירועים היסטוריים. מטרת הקורס היא להציג אמנות חזותית כמקור חשוב ומועיל למחקר ההיסטורי של יהדות בת זמננו. הקורס פותח בדיון השוואתי המבקש לעמוד על השווה ועל השונה בין ייצוגי המציאות באמנות לבין ייצוגי המציאות בהיסטוריה בהסתמך על הוויכוח בין אריסטו לאפלטון בעניין זה. כמו כן הקורס מבקש לעמוד על הקשר בין ההתפתחויות ההיסטוריות וההתפתחויות באמנות הקשורות ליהודים, מתחילת המאה העשרים ועד ימינו בארצות הברית, באירופה ובישראל. בשיעור נעסוק בשינויים שעברו אמנים יהודים ביחסם לזהותם היהודית ובאופנים שאלו התגלמו ביצירתם וכן ביחס הביקורת והכתיבה על יצירות אלו. נבחן את השינויים שחלו בעולם האמנות בכל הנוגע לייצוגם של תכנים סוציו-היסטוריים בזיקה לתפיסה הפוסט מודרנית, ולפריחת השיח הרב-תרבותי. התפתחויות אלו התרחשו בישראל ובעולם כמעט במקביל, אך להן גם נסיבות מקומיות ייחודיות שיידונו במהלך השיעור.

מטרות/תוצרי הלמידה (להרחבה) ידע

בקורס זה הלומדים יכתבו על חשיבותו של ידע אנושי בתפיסותיהם של אריסטו ואפלטון. הם יגדירו מהו ידע, באילו אמצעים ידע מושג, ומהן הדיסציפלינות שמבקשות להשיג ידע. הם יסבירו את ההבדל בין הידע שנרחש בדיסציפלינות אסתטיות לבין הידע הנרכש בדיסציפלינות היסטוריות. הם ידרשו להדגים הבדלים אלו באמצעות ניתוח של יצירות אמנות המתעדות התרחשויות היסטוריות מתוך העולם היהודי בן זמננו.

מיומנויות

בקורס זה הסטודנטים ירכשו מיומנויות של ניתוח השוואתי בין ייצוגים היסטוריים המתקיימים במדיומים שונים. הם ישוו בין האופן בו מתוארת ההתרחשות ההיסטורית ביצירות אמנות לבין האופן בו מתוארת ההתרחשות ההיסטורית בספרי ההיסטוריה. הם ידרשו ליישם עמדות אפלטוניות ואריסטוטליות בהשוואה זו.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת (להרחבה)
1	"הדבר היחיד שאני יודע הוא שאני יודע" (סוקרטס) על הכלים האנושיים המאפשרים לאדם לדעת (אונטולוגיה ואפיסטמולוגיה)		הרסטהאוס, רוזלינד, "אמת ויצוג, בתוך: הנפלינג, אוסוולד, (עורך), אסתטיקה: מבוא פילוסופי, תל-	

	אביב, האוניברסיטה הפתוחה, 1999, עמ' 227-281			
2	אפלטון ותורת האידיאות : על עליונותו של הידע ההיסטורי על פני הידע האמנותי.		לורנד, רות, על טבעה של האמנות, תל- אביב, דביר, 1991, 11-35	
3	התנגדותו של אריסטו לאפלטון בנוגע להעדפת ההיסטוריון על האמן בכל הקשור לייצוג המציאות		נדרשת צפייה בסרט ממלכת טרביטיה, לצורך הדגמת התפיסה האריסטוטלית של ייצוגי מציאות ביצירות אמנות	
4	אבל פן – אמן עיתונאי (התיעוד הציורי של הפוגרומים ביהדות רוסיה במפנה המאה העשרים) זאב רבן – השתקפות הזהות היהודית באמצעות התיעוד של "הנוף הקדוש" בערי ישראל בתחילת המאה העשרים		צלמונה, יגאל, ציורי התנ"ך ועוד, (קטלוג) ירושלים, מוזיאון ישראל, 2003.	
5	ראובן רובין- האקסטזה הדתית והחוויה החלוצית		רובין, כרמלה, ראובן רובין- מקום חלום, (קטלוג) תל אביב, מוזיאון תל- אביב לאמנות, 2007	
6	נחום גוטמן- מאורעות תרפ"ט כמחוללי שינוי סינגוני באמנותו.		צלמונה, יגאל, 100 שנות אמנות ישראל(קטלוג),ירושלים, מוזיאון ישראל, 2011, עמ' 69-116.	
7	השואה והבעיות העדתיות בחברה הישראלית דרך היצירה –גולגותא- מאת שמואל רפאל		רפאל, שמואל, גולגותא, שמואל רפאל, ג' יפת –עטר, 2008, ישראל.	
8	אמנים ישראלים ואדריכלים אמריקאים מנציחים את השואה בברלין (דניאל ליבסקינד ומיכה אולמן)		שטיינברג, רונית, "ישראלי בגרמניה: פסליו של מיכה אולמן במרחב הציבורי", פרוטוקולאז' (2011), עמ' 195-179	
9	רפרטים של סטודנטים	למידה בקבוצות		
10	רפרטים של סטודנטים	למידה בקבוצות		
11	רפרטים של סטודנטים	למידה בקבוצות		
12	רפרטים של סטודנטים	למידה בקבוצות		
13	רפרטים של סטודנטים	למידה בקבוצות		
14	סיכום			

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

דרישות הקורס

- **מטלות** – יש להעביר רפרט במהלך הקורס ובשיעור האחרון יש להגיש עבודה.
- **נוכחות** – חובת נוכחות על 80%

דרישות קדם

אין

מס' הקורס	

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה,

ברוטין, בתיה, "מן השוליים אל המרכז – השואה באמנות הישראלית", *משואה: מה הייתה המילה 'שואה'?* *השואה והשיח התרבותי בישראל*, ל"ג (2005), עמ' 110-138.

ברניקר, מנחם, *אסתטיקה כתורת הביקורת*, תל-אביב, משרד הבטחון, 1984.

גורדון, אירנה, *הגוף החסר – דימויי גוף בין יהדות לנצרות ביצירתם של שמונה אמנים ישראלים*, תל-אביב, בית התפוצות, 2012.

גרינברג, קלמנט, "ציור מודרניסטי", (1963), *מוזות*, מס' 1 (פברואר 1984), עמ' 5-12.

הרסטהאוס, רוזלין, "אמנות וייצוג" בתוך: אוסוולד הנפלינג (עורך) *אסתטיקה מבוא פילוסופי*, תל – אביב, אוניברסיטה פתוחה, 1999, עמ' 227-281.

וייזר-פרגוסון, שרון ורונית שורק (אוצרות), *צלם אלוהים: דימויי האל באמנות יהודית וישראלית*, קטלוג תערוכה, ירושלים: מוזיאון ישראל, תשס"ו, 2006.

חינסקי שרה, *מלכות ענווי ארץ – הדקדוק החברתי של שדה האמנות הישראלי*, (לא מצוינת עיר), הקיבוץ המאוחד, 2015.

לורנד, רות, *על טבעה של האמנות*, תל אביב, דביר, 1991.

סירקיס, נורית, "14 תחנות הצלב, למה שבקתני' של ברנט ניומן", סטודיו, מס' 17 (1990), עמ' 18-19.

עפרת, גדעון (אוצר), "כן תעשה לך...": תחיית היהדות באמנות הישראלית, קטלוג תערוכה, תל-אביב: זמן לאמנות, 2003.

---, השיבה אל השטעטל: היהדות כדימוי באמנות ישראל, ירושלים: מוסד ביאליק, תשע"א, 2011.

שטיינברג, רונית, "ישראלי בגרמניה: פסליו של מיכה אולמן במרחב הציבורי", פרוטוקולאז' (2011), עמ' 179-195.

צלמונה, יגאל, 100 שנות אמנות ישראל, (קטלוג) ירושלים, מוזיאון ישראל, 2011.

רובין, כרמלה, ראובן רובין-מקום חלום, (קטלוג) תל אביב, ממוזיאון תל-אביב לאמנות, 2007.

רפאל, שמואל, גולגותא, ישראל, מול: ש' רפאל, ג' יפת-עטר, 2008.

שפרבר, דוד (אוצר), הנשים המפללות לעצמן: תפילת נשים ועולמן התרבותי בראי האמנות היהודית, קטלוג תערוכה, ירושלים: אורחות, תשס"ב, 2002.

--- (אוצר), המבדיל בין קודש לחול: הלכה, גבולות ומשטור באמנות היהודית העכשווית בישראל, קטלוג תערוכה, רמת גן: אוניברסיטת בר-אילן – הפקולטה למדעי היהדות, מרכז ליבר לתערוכות, תשס"ז.

--- (אוצר), אלה אלוהיך ישראל: אור ושמשי באיקונוגרפיה של אלוהי ישראל באמנות יהודית וישראלית, קטלוג תערוכה, רמת גן: אוניברסיטת בר-אילן – הפקולטה למדעי היהדות, מרכז ליבר לתערוכות, תשס"ז.

--- (אוצר), כלים שבורים: מבטים דקונסטרוקטיביים באמנות יהודית עכשווית, קטלוג תערוכה, רמת גן: אוניברסיטת בר-אילן – הפקולטה למדעי היהדות, מרכז ליבר לתערוכות, תשס"ח.

--- (אוצר), אותות: מעגל השנה והשבת באמנות היהודית העכשווית, קטלוג תערוכה, רמת גן: אוניברסיטת בר-אילן – הפקולטה למדעי היהדות, מרכז ליבר לתערוכות, תשס"ט.

--- (אוצר), איפכא מסתברא: תרבות בית-המדרש והאמנות היהודית העכשווית, קטלוג תערוכה, רמת גן: אוניברסיטת בר-אילן – הפקולטה למדעי היהדות, מרכז ליבר לתערוכות, 2008.

--- (אוצר), שוליים: אמנות יהודית כפריפריה ישראלית, קטלוג תערוכה, רמת גן: אוניברסיטת בר-אילן – הפקולטה למדעי היהדות, מרכז ליבר לתערוכות, 2010.

--- (אוצרים), מטרוניטא: אמנות יהודית פמיניסטית, קטלוג תערוכה, עין חרוד: משכן לאמנות, 2012.

תמוז, בנימין, (עורך) סיפורה של אמנות ישראל, גבעתיים, מסדה, 1980.

Amishai-Maisels, Ziva, *Depiction and Interpretation: The Influence of the Holocaust on the Visual Arts*, Oxford: Pergamon Press, 1993.

Ankori, Gannit, "The Jewish Venus," in *Complex Identities: Jewish Consciousness and Modern Art*, Baigell, Matthew and Milly Heyd (eds.), New Brunswick: Rutgers University Press, 2001, pp. 238-258.

Baigell, Matthew, *Jewish-American Artists and the Holocaust*, New Brunswick: Rutgers University Press, 1997.

---, "Clement Greenberg, Harold Rosenberg, and Their Jewish Issues," *Prospects*, vol.

צפיה והאזנה (הסרט : ממלכת תרביטיה).

